

z p r a v o d a j

XXVII. ročník

12
2016

- 2 Editorial
Stručná historie Zpravodaje, který tímto číslem končí...
- 3 Povolání v Evropě – nedostatek nebo přebytek kvalifikací?
Stručná zpráva Cedefopu.
- 6 Postoj finských zaměstnavatelů k OVP
Studie finského Ministerstva školství a kultury.
- 7 Chlapci, kteří klidně sedí, se hůře učí číst
Příznivý vliv neposednosti na čtení.
- 7 Oxfordský slovník a jeho přírůstky
Clicktivism, freemium, gender-fluid, YOLO.
- 8 Švýcarský federální ústav pro OVP – SFIVET
Expertní organizace sídlí v Lausanne, Luganu, Oltenu, Zollikofenu a v Curychu.
- 9 Finské školy neruší předmětové vyučování
Nové klíčové kurikulum a jeho důsledky.
- 9 Předčasné odchody ze vzdělávání
Z publikace Cedefopu.
- 11 Memorování, nebo učení s porozuměním? Vhodná je kombinace více přístupů
Mají žáci v matematice spoléhat na paměť nebo na logiku?
- 13 Pedagogické a profesní poradenství v Dánsku
Čtyři druhy poradenských středisek.
- 14 Co nového v časopisech
Bref du Céreq, 2016, no. 347, 348; BWP, 2016, Nr. 6.
- 15 Nové knihy v knihovně
Sebeřízení vedoucího pracovníka ve školství; Web ostrý jako břitva; Jak si věřit, když na tom opravdu záleží; Edvard Beneš – drama mezi Hitlerem a Stalinem
- 16 Zajímavé internetové adresy
Malta se představuje; pražské věže...

Editorial

Nový orloj ve Staré Bystřici na Kysucích, údajně nejpřesnější orloj na světě (hodiny řídí počítač), pomalu odpočítává dny, hodiny a minuty slovenského předsednictví Evropské unii a také Zpravodaje, neboť dvanácté číslo 27. ročníku zakončuje jeho vydávání v této vám dobře známé zčásti tištěné a hlavně elektronické podobě v PDF.

Při této příležitosti by bylo dobré vzpomenout na všechny spolupracovníky, kteří se na vydávání Zpravodaje podíleli, jenže do editoriahu by se všechna jména nevešla, tak vzpomenu jen na dva z nich, kteří už nejsou mezi námi, na Ivana Švandu a Petra Vicenika. Oba dva měli na podobu a vývoj časopisu velký vliv. Ostatní spolupracovníky můžete odhalit nejlépe virtuálním listováním jednotlivými čísly a ty novější možná znáte i osobně. Je třeba vzpomenout i na pracovníky či spíše pracovnice v rozmnožovně, kde v začátcích vydávání Zpravodaje nebyla práce tak jednoduchá jako dnes, kdy na ni dohlíží počítač. A konečně jsou tu dva „neviditelní“ spolupracovníci, kteří dělali korektury editoriahu (Vláda Voznička) a všeho ostatního (Honza Klufa). Nebýt dobrých korektorů, mohl by si člověk připadat neomylný, a to je vždycky nebezpečné.

První článek je překladem stručné zprávy Cedefopu, která je dostupná vždy v několika jazykových verzích, což je pro překladatele velmi výhodné. Tentokrát jsme převzali ze slovenské verze obrázek i s textem, protože jeho překreslení by bylo velmi obtížné. Pro mladší ročníky uvádíme, že okrem znamená kromě. Jinak tam názorně vidíte, že jsme jedinou zemí v EU, kde se používá zkratka ICT, přestože neodpovídá slovnímu vyjádření.

Shodou okolností se v tomto čísle sešly tři kratší články o vzdělávání ve Finsku (lednové číslo už nebude, tak jsme žádný z nich nemohli odložit). Nejzajímavější je asi ten, z něhož se dozvíte, že napomínání „Sed' a nemel sebou, když čteš!“ může být kontraproduktivní.

Příkladem nyní tak propagované vícejazyčnosti může být Švýcarsko. Mluví se tam německy, francouzsky a italsky, ale ve federálních institucích se používá angličtina, jak se můžete v tomto čísle přesvědčit na příkladu federálního ústavu, který se zaměřuje na vzdělávání vzdělavatelů v odborném vzdělávání. Pokud vás zajímá vývoj Švýcarska z hlediska používaných jazyků, můžete nahlédnout do Zpravodaje 12/2008 na článek, jehož francouzský autor upozorňuje na to, že Švýcarsko ztrácí svůj (francouzsko-německý) bilingvismus. V článku je ještě zmiňována i rétorománština.

Spolu se Zpravodajem se s vámi loučím i já.

Na závěr vybírám optimistický citát Francise Bacona (1561-1626)

If a man look sharply and attentively, he shall see Fortune; for though she be blind, yet she is not invisible.

Hledí-li člověk pozorně a soustředěně, uvidí štěstěnu, protože i když je štěstěna slepá, není neviditelná.

AK

Povolání v Evropě – nedostatek, nebo přebytek kvalifikací?

Stručná zpráva Cedefopu poskytuje informace o tom, po kterých povoláních je v současné době největší poptávka a proč.

Evropští političtí činitelé se dlouhodobě zajímají o rozsah, příčiny a důsledky nesouladu v kvalifikacích. Obavy způsobují zejména problémy s nedostatkem a nadbytkem kvalifikací. Cedefop vyvinul inovativní přístup pomáhající identifikovat povolání, kterými by se evropští a národní političtí činitelé vzhledem k nesouladu v kvalifikacích měli přednostně zabývat. Přístup zároveň poskytuje vysvětlení, proč k nesouladu dochází.

Tzv. nesladěná prioritní povolání (*mismatch priority occupations* – MPO) jsou ta, jejichž kritický nedostatek nebo nadbytek má významné důsledky pro národní hospodářství (včetně strategických sektorů) a pro vzdělávání a profesní přípravu. Cedefop používá řadu indikátorů¹, které odhalují nesoulad v kvalifikacích na trhu práce – ty jsou kombinovány s kvalitativním vzhledem národních expertů. MPO jsou podle tohoto přístupu identifikována v každém členském státě.

V Evropské unii (EU) tvoří MPO, pro které je nedostatek kvalifikací, směs regulovaných a neregulovaných odborných a přidružených odborných povolání s vysokou úrovní kvalifikace. Na vrcholu je pět oborů (viz obr. 1): odborníci v IKT; lékaři; přírodovědci, technici, inženýři a matematici (*science, technology, engineering and mathematics* – STEM); zdravotní sestry a porodní asistentky; učitelé. MPO na střední úrovni kvalifikací s nedostatkem kvalifikací jsou kuchaři, svářeči a řidiči kamionů.

Nadbytečným kvalifikacím je věnována menší pozornost než nedostatečným kvalifikacím, i když tam, kde je po dostupných kvalifikacích nedostatečná poptávka, tvoří v nesouladu kvalifikací významný prvek. Nadbytečné kvalifikace ukazují na špatnou lokaci zdrojů a zároveň na ztracené investice do vzdělávání a profesní přípravy.

Nadbytek MPO v EU se projevuje u pracovníků ve stavebnictví a příbuzných oborech, u dělníků v dolech, na stavbách, v průmyslové výrobě a v dopravě, v obsluze strojů a zařízení, v sekretářských pracích, např. u psaní na počítači, a u pracovníků v sociálních a duchovních službách.

Pro efektivní politiku zaměřenou na nedostatek a přebytek odborných sil i na identifikování MPO je podstatné pochopit příčiny tohoto stavu.

Příčiny nedostatků

Odborníci v IKT a STEM

Hlavním důvodem nedostatku odborníků v IKT a STEM v EU je nedostatečná nabídka absolventů středních a vysokých škol, která neodpovídá zvyšující se poptávce.

Příliš málo mladých lidí studuje na vysokých školách obory z oblasti STEM – vstupní požadavky a míra nedokončení studia jsou vysoké a účast žen je nízká. V některých zemích EU je nabídka snižována „únikem mozků“, protože vysoce kvalifikovaní odborníci z oblasti STEM odcházejí za lepšími vyhlídkami do zahraničí.

Nedostatek se stává akutní, protože problémy s nabídkou koexistují s rostoucí poptávkou po odbornících z oblasti STEM v důsledku diverzifikace povolání, v nichž mohou být zaměstnáni. Tak se tento nedostatek prohlubuje. Objevují se „zelené“ sektory, např. zelené stavebnictví a výroba elektrických vozidel, také vyžadují odborníky z oblasti STEM.

Obr. 1:

Pět nedostatkových prioritních povolání, EU-28

Navzdory poptávce však některá povolání z oblasti STEM nejsou atraktivní. Jedním z důvodů vzrůstajícího nedostatku je nejistota pracovního místa, například u vědců pracujících na smlouvy, které jsou na vysokých školách krátkodobé nebo finančně nevýhodné. Velký počet absolventů oborů STEM si volí zaměstnání z jiné oblasti, jako se to děje například v Bulharsku. Povolání

v oblasti STEM se také stávají náročnější. Kromě odborných teoretických a praktických znalostí jsou po odbornících v oblasti STEM vyžadovány také sociální kompetence, např. cizí jazyky, management, komunikace, řešení problémů a projektový management.

Tato situace je podobná u odborníků z oblasti IKT. Rostoucí poptávka po nich souvisí s více faktory: nárůstem služeb, technickým pokrokem umožňujícím externalizaci činností prostřednictvím digitální pracovní platformy, a novými možnostmi IKT. Digitalizace hospodářství znamená, že fungování IKT a potřeba odborníků v IKT je neodmyslitelnou součástí téměř všech hospodářských sektorů. Rostoucí potřeba shromažďovat a analyzovat interní podniková data pro zlepšení výroby a služeb zvyšuje poptávku také po odbornících v IKT.

Nedostatek kvalifikací vyplývá také z rychlého rozvoje IKT, který vyvolává potřebu nových kvalifikací, zatímco z jiných kvalifikací dělá zastaralé. Vzdělávání a profesní příprava jen stěží drží krok s tempem technických změn. Zaměstnavatelé ve Spojeném království vyjadřují obavy z toho, že profesní příprava nemusí vybavit absolventy správnými kompetencemi. Zejména jim dělá starost, že kurzy IKT zaostávají za technickým pokrokem a studenti nemají dostatečné praktické zkušenosti.

Odborné síly ve zdravotnictví a učitelé

Evropská stárnoucí populace způsobuje nedostatek odborných sil ve zdravotnictví a učitelů, ale odlišným způsobem. Mnozí učitelé budou chtít v příštích deseti letech odejít do důchodu a bude třeba je nahradit. Po pracovních ve zdravotnictví roste ve stárnoucí společnosti poptávka jak v oblasti sociální, tak i lékařské péče.

Několik společných faktorů způsobuje nedostatek kvalifikovaných lékařů, sester, porodních asistentek a učitelů. Jedním z nich jsou vysoké vstupní požadavky. Vstup do zdravotnických profesí vyšší úrovně je velmi selektivní a studium trvá dlouhou dobu. Vstupní požadavky se změnily také pro některé učitele se zavedením specifických minimálních požadavků, například kompetencí v cizích jazycích a počítačových znalostí v Nizozemsku.

Mezi další důvody, nevztahující se ke kompetencím, patří neatraktivní pracovní podmínky, např. stresující pracovní prostředí a negativní reálný růst mezd, které mohou odrážet mladé lidi od vstupu do určitých povolání.

V některých zemích má učitelství negativní image a platy jsou nízké. Povolání ve zdravotnictví často vyžadují práci na směny a o víkendech a je pro ně charakteristická velká fluktuace personálu. Zvyšující se počet

odborníků ve zdravotnictví je zaměstnán v jiných sektorech s lepšími pracovními podmínkami, např. v biotechnologickém a farmaceutickém průmyslu a jako dodavatelé zdravotnického vybavení.

Emigrace odborných zdravotnických pracovníků za lepšími pracovními podmínkami do jiných zemí, je charakteristická pro země jako Bulharsko, Maďarsko a Slovensko, které se připojily k EU až v tomto století. Starší členské země, např. Německo a Lucembursko mají problémy s přijímáním zdravotnických pracovníků ze zahraničí. Problémy s přijímáním a udržením zdravotnických odborných sil ve venkovských oblastech a malých městech mohou být naléhavé např. v Dánsku, Chorvatsku, Lotyšsku a Rakousku. Pouze Nizozemsko má přebytek zdravotnických odborníků (viz rámeček).

Další nesladěná prioritní povolání

Některé členské státy, např. Estonsko a Francie, se potýkají s nedostatkem právníků. V Estonsku se očekává prudké zvýšení poptávky po soudcích, protože do roku 2020 bude přibližně třetina současných estonských soudců v důchodovém věku. Nedostatek soudců vzroste i proto, že jen relativně malá skupina právníků splňuje požadavky k tomu, aby se mohli stát soudci.

Jiné země, například Irsko, Lucembursko, Maďarsko a Spojené království, mají nedostatek finančních odborníků. V průběhu hospodářské krize, která začala v roce 2008, bylo ve finančním sektoru zrušeno mnoho pracovních míst, nyní se však sektor zotavuje a rostoucí poptávka po odborných silách zhoršuje dlouhodobé problémy s přijímáním nových sil. Mezi podniky panuje nelítostná konkurence o finanční odborníky s kompetencemi v plánování, administrativě, investicích a kvantitativní analýze.

Roste poptávka po architektech se zelenými kompetencemi (*green skills*, *grüne Kompetenzen*, *compétences vertes*), např. v Itálii, protože zákazníci se více zabývají životním prostředím. V těchto případech se nedostatek vztahuje spíše na kompetence, které zaměstnavatelé hledají, než na nedostatečný počet architektů.

Příčiny nadbytku odborných sil

Nadbytek odborných sil se zvyšuje, protože poptávka po současných povoláních klesá, ale důvody tohoto poklesu se u různých povolání liší.

Hospodářská recese omezila dostupnost pracovních míst ve specifických sektorech, např. ve stavebnictví nebo v zemědělství. Vysoké náklady vedly k přesunutí výroby mimo EU, čímž se snížil počet manuálních pracovních míst. Zvýšená digitalizace nahradila mnoho pracovních míst nejen ve výrobě, ale také v sektoru služeb. Mnohá povolání zahrnující rutinní úkoly, např.

psaní na počítači a zpracování dat, byla nahrazena technikou.

Nahrazení byli také úředníci, protože lidé kupují nebo používají zboží či služby online. Nadbytek odborníků v sociálních nebo náboženských službách je způsoben tím, že tyto služby využívá méně lidí.

Přebytek zdravotnických odborníků v Nizozemsku

Navzdory velkému nárůstu počtu pracovníků zaměstnaných ve zdravotnictví, ke kterému došlo v letech 2008–2012, se v Nizozemsku předpokládá velký přebytek odborníků ve zdravotnictví.

Tlak pojištěn na rozpočet a rozpočtové škrty ve veřejném zdravotnictví sníží počet pracovních příležitostí. Příliv absolventů zdravotnických škol však zůstane vysoký, a způsobí tak nadbytek pečovatелů, zdravotních sester, porodních asistentek a dalších zdravotnických pracovníků.

Řešení nedostatku odborných sil

Členské státy používají různá opatření k odstraňování nedostatku a nadbytku odborných sil. Mezi ně patří stimulování nabídky:

- vzděláváním a profesní přípravou;
- využíváním rezerv v pracovních silách a kvalifikacích;
- zvyšováním kvalifikace zaměstnanců.

Národní strategie

Pro zlepšení vzdělávání jsou využívány různé přístupy. Některé země rozvíjejí národní strategie, aby povzbudily lidi ke studiu a práci v oblasti STEM, IKT a výzkumu a vývoje. Např. v Nizozemsku se vzdělávací instituce, zaměstnavatelé, zaměstnanci, tzv. „top-sektory“, a regionální správy a vláda dohodli na národním technologickém paktu. Technologický pakt, partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem, byl iniciován za účelem najít způsob, jak uspokojit potřebu nizozemského trhu práce po vysoce kvalifikovaných pracovnících v technických oborech. Technologický pakt stanovil do roku 2020 tři linie činností. První z nich usiluje o zvýšení počtu žáků v technických oborech. Druhá má za úkol zvýšit počet žáků s technickou kvalifikací přecházejících na pracovní místa vztahující se k technologii. Třetí se snaží zabránit tomu, aby pracovníci v technologických povoláních byli ohroženi ztrátou místa nebo marginalizací práce v sektoru.

Lepší využívání existujících zdrojů

Úřady práce vytvořily mnoho iniciativ, které poskytují nezaměstnaným kompetence, po nichž je poptávka, aby se lépe využila existující nabídka pracovních sil. Například rakouský úřad práce založil umístovací nadaci (*Implacementstiftung*), která kontaktuje nezaměstnané bez kvalifikací nebo se zastaralými kvalifikacemi

s podniky, které potřebují pracovníky a jsou ochotny poskytnout nezaměstnaným zájemcům zaškolení.

Umísťovací nadace jsou velmi rozšířeny na různých regionálních trzích práce. Mezi jejich činnosti patří vytváření a přizpůsobování individualizovaných cest pro integraci nebo reintegraci lidí do trhu práce prostřednictvím kariérního poradenství, profesní přípravy, aktivního hledání pracovního místa a pracovní praxe. Míra úspěšnosti účastníků, např. nalezení stálého pracovního místa po absolvování programu poskytujícího pracovní zkušenosti, je podle odhadů více než 80%.

Také je podporována užší spolupráce mezi podniky a vysokými školami ve snaze lépe sladit kompetence absolventů. EPSI v Nantes (jedna z osmi francouzských škol informatického inženýrství) připravuje od roku 2014 informatické (počítačové) konzultanty. Program přijímá ročně 30 žadatelů o zaměstnání starších 45 let. Kurz se zaměřuje na kvalifikační potřeby tří místních firem informatických služeb, bude se však rozšiřovat i do jiných regionů.

Národní opatření pro efektivnější využívání rezerv pracovních sil a kvalifikací zahrnují také povzbuzování žen ke studiu vědeckých a technických oborů a snižování míry předčasného odchodu ze studia. Nabídka zrychlené profesní přípravy a validace existujících kompetencí umožní lidem kvalifikovat se pro nedostatková povolání. Ve vybraných oblastech může být poskytnuto doplňkové financování, které pokryje náklady studia. Některé země usnadnily zaměstnávání zahraničních kvalifikovaných pracovníků v nedostatkových povoláních, jiné upravily národní strategie, aby povzbudily vysoce kvalifikované občany k návratu ze zahraničí.

Snahy o zvyšování kvalifikací se neomezují pouze na mladé lidi a nezaměstnané. Národní strategie celoživotního vzdělávání zahrnují zaměstnance každého věku. Sektorové organizace také poskytují školení pro obnovu nebo zvýšení profesních kompetencí.

Závěr

Tato zjištění poskytují stručný obraz výsledků metody vytvořené k identifikaci nesladěných prioritních povolání. Zevrubnější zjištění pro každý členský stát EU je obsaženo v Evropském panoramatu kvalifikací (Skills Panorama)¹.

Hodnota MPO spočívá v tom, že tvoří důležitý díl skládačky anticipace kvalifikací: jak podrobně a důkladně identifikovat nedostatek a nadbytek profesních

kvalifikací. To pomáhá identifikovat nedostatky v profesích, které vznikají spíše z nedostatku kvalifikací než z problémů s přijímáním. Pomáhá to však také identifikovat nedostatek pracovních sil v profesích, který nevzniká z nedostatečných kvalifikací, ale z jiných důvodů, např. z nevyhovujících podmínek v zaměstnání. Pouhé zvýšení nabídky kvalifikací za takových okolností nemusí odstranit nedostatek pracovních sil, protože taková zaměstnání nejsou pro lidi atraktivní. Správná opatření pro odstranění nesouladu v kvalifikacích vyžadují správnou diagnózu. Samotné vzdělávání a profesní příprava nemohou vyřešit nesoulad v kvalifikacích.

AK

¹ Skills Panorama

<http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/skills-theme/matching-skills-and-jobs>

Pramen:

Cedefop. *Skill shortage and surplus occupations in Europe. Briefing note, November 2016, ISSN 1831-2411, 4 p.*

S přihlédnutím k německé Fachkräftemangel und -überschuss in Europa, francouzské Professions en Europe: déficit ou excédent de compétences? a slovenské Nedostatok kvalifikácií a prebytok povolání a zamestnaní v Európe

<http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/9115>

Postoj finských zaměstnavatelů k OVP

Studie provedená finským Ministerstvem školství a kultury zjistila, že zaměstnavatelé ve Finsku odborné vzdělávání a přípravu (OVP) oceňují, ačkoliv mnozí z nich cítí, že je celkově podhodnocováno.

Podle studie je většina zaměstnavatelů s kvalitou OVP spokojena. Domnívají se, že OVP odpovídá poptávce ze světa práce, i když nabídka ne vždy odpovídá poptávce.

Jedním z největších problémů podle zaměstnavatelů je to, jak zlepšit image OVP a jak zajistit, aby splňovala požadavky dnešních pracovních míst. Zatímco učení se v blízkosti praxe, vedoucí přímo ke kompetencím, které absolventi mohou ihned uplatnit na pracovišti, je považováno za silnou stránku OVP, nedostatek motivace u žáků a nízký podíl učení založeného na práci jsou chápány jako slabina.

Žáci, kteří absolvují střední odborné školy, mají dobré vyhlídky na zaměstnání. 80 % zaměstnavatelů hodlá přijímat pracovníky s odbornými kvalifikacemi. Téměř stejný počet z nich se domnívá, že Finsko bude v dohledné době trpět nedostatkem pracovníků s profesními kvalifikacemi.

Pozitivní postoje ke studiu

Žáci v OVP mají ke studiu pozitivní postoj. Chápu význam vzdělávání pro svou budoucnost a pro úspěšnost ve studiu. Zvyšuje se počet těch, kdo jsou spokojeni s tím, že si zvolili OVP. Myslí si, že OVP je zajímavější než vzdělávání ve středních všeobecně vzdělávacích školách, chápu také význam učení se na pracovišti. Očekávají, že učitelé budou mít dobré profesní kvalifikace a zkušenosti.

Na rozdíl od absolventů středních všeobecně vzdělávacích škol vstupují absolventi OVP přímo na trh práce. Ještě před třemi lety však plánovalo bezprostřední přechod do pracovního života mnohem méně absolventů středních odborných škol.

Žáci v OVP si brzy uvědomí, o kterou profesi mají zájem, a vybírají si podle toho místo studia a odbornou školu. Obor studia si žáci většinou volí podle toho, jak je pro ně zajímavý, jaké jsou vyhlídky na nalezení zaměstnání v tomto oboru, a také podle svých vlastních cílů a ambicí.

Studii zpracovalo Ministerstvo školství a kultury (*Opetus- ja kulttuuriministeriö; Undervisnings- och kulturministeriet*) společně se Skills Finland v březnu a dubnu 2016. Výzkumníci získali odpovědi od 934 žáků středních všeobecně vzdělávacích škol, středních odborných škol a žáků posledních ročníků základního vzdělávání; 101 pracovníků z oblasti lidských zdrojů odpovídalo prostřednictvím webového dotazníku a rovněž byly vedeny rozhovory s poradci žáků. Byla to v pořadí čtvrtá studie, předcházející byly uskutečnány v roce 2007, 2010 a 2013.

AK

Pramen:

ReferNet Finland

Finland – Employers value VET

<http://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/finland-employers-value-vet>

Chlapci, kteří klidně sedí, se hůře učí číst

Zvláště to platí v raném věku. Každý, kdo někdy pozoroval malé chlapce třeba jen pět vteřin, ví, že jsou k neutahání. Ve škole se honí po hřišti, lítají po chodbách a pobíhají po třídě. Podle nové finské studie jim tohle všechno pomáhá k tomu, aby se snadněji naučili číst.

Studie, zveřejněná 30. listopadu 2016 v časopise *Journal of Science and Medicine and Sport*¹, zjistila, že čím víc času stráví děti v první třídě sezením a čím méně času jsou fyzicky aktivní, tím menší pokroky dělají v dalších dvou letech ve čtení. Délka prosezeného času v 1. třídě má negativní vliv i na jejich početní schopnosti.

Nezdá se, že u dívek by měla delší doba bez pohybu nějaký vliv na schopnost učit se.

Výzkumníci z Univerzity východního Finska² analyzovali studie, které měřily dobu fyzické aktivity a sezení u 153 dětí ve věku od 6 do 8 let. Studie používaly kombinovaný senzor srdečního tepu a pohybu a výzkumníci dali dětem standardizované testy z matematiky a čtení. Na základě testů zjistili, že nižší míra fyzické aktivity, vyšší míra sedavého času a zejména jejich kombinace se vztahovala u chlapců k horším dovednostem ve čtení.

Ačkoliv testovaná skupina byla malá a skandinávská (úspěšnost finského školského systému je téměř legendární), studie nabídl důkazy o tom, o čem rodiče přemýšlejí už dlouho – možná nevychováme chlapce správným způsobem.

Tlak na výkony škol se zvyšuje, a proto se mnohé vzdělávací systémy snaží poskytovat akademičtější prostředí. Někdy je to však na úkor tělesné výchovy, která je často považována spíše za volitelnou záležitost než za vyučovací předmět poskytující klíčové dovednosti, které by žáci měli zvládnout.

Peníze a vyučovací hodiny, které by měly být utráceny za tělesnou výchovu, jsou nyní věnovány na knihovny, přírodovědné laboratoře a lepší technické vybavení.

To jsou všechno cenné vyučovací nástroje, které však podporují sedavý styl učení. Navíc se spoléhá na testování, které má také své klady, a tak děti sedí po stále delší dobu každý den. Většina škol v USA nevyžaduje žádnou tělesnou výchovu nebo přestávky.

Spojení mezi tělesným cvičením a učením není nové, ale finská studie má objektivní důkazy o tom, že zvyšující se důraz na sedavé vzdělávací činnosti u nejmladších žáků může být marný, pokud se provádí na úkor fyzické činnosti. Chlapci, kteří v 1. třídě (v klíčovém roce pro učení se číst) většinou jen seděli, dělali menší pokroky ve čtení ve 2. a 3. třídě. Byli také horší v matematice.

Autoři si nejsou jisti, proč je rozdíl mezi chlapci a dívkami tak velký. Na studii se podílelo jen málo dívek, což mohlo ovlivnit výsledky. Navíc to nemusí záviset tolik na rozdílu mezi mužským a ženským mozkem. Školní výsledky u dívek mohou být ovlivněny různými jinými faktory, například podporou rodičů ve vzdělávání, dobrými vztahy s vrstevníky, pozitivním postojem učitelů a vlastní motivací.

AK

¹E.A. Haapala et al. / *Physical activity and sedentary time in relation to academic achievement in children. Journal of Science and Medicine in Sport*

[http://www.jsams.org/article/S1440-2440\(16\)30238-9/pdf](http://www.jsams.org/article/S1440-2440(16)30238-9/pdf)

²University of Eastern Finland <https://www.uef.fi/en/etusivu>

Pramen: Luscombe, Belinda. *Boys Who Sit Still Have a Harder Time Learning to Read. TIME*, 2016, Dec. 2.

<http://time.com/4588035/sitting-exercise-reading/?xid=newsletter-brief>

Oxfordský slovník a jeho přírůstky

Editoři *Oxford English Dictionary* obvykle čekají několik let, než do slovníku zařadí nově používaná slova. Uvádíme některá z nich.

clicktivism (n.): the practice of signaling support for a political or social cause by means of the Internet, through social media, online petitions, etc., rather than by more substantive involvement.

Praxe signalizující podporu politických nebo sociálních záležitostí prostřednictvím internetu, sociálních médií, online peticí apod. místo osobnějšího zapojení.

freemium (n.): a business model, especially on the Internet, whereby basic services are provided free of charge while more advanced features must be paid for.

Obchodní model, zvláště na internetu, v němž jsou základní služby poskytovány zdarma, zatímco za složitější se musí platit.

gender-fluid (adj.): designating a person who does not identify with a single fixed gender.

Označuje osobu, jež se neidentifikuje s jedním stanoveným pohlavím.

YOLO (int.): "You only live once"; used to express the view that one should make the most of the present moment without worrying about the future (often as a rationale for impulsive or reckless behavior).

„Žiješ jen jednou“, vyjadřuje názor, že člověk by si měl užívat každý okamžik a nestarat se o budoucnost (často jako odůvodnění pro impulzivní nebo bezmyšlenkovité jednání).

Pramen: Oxford English Dictionary Adds 'Merica, Gender-Fluid and Squee <http://time.com/4485727/oed-merica-gender-fluid-squee-new-words/?xid=newsletter-brief>

Švýcarský federální ústav pro OVP – SFIVET

SFIVET je expertní organizací pro odborné vzdělávání a přípravu. Nabízí vzdělávání a další vzdělávání pracovníkům odpovědným za odborné vzdělávání a přípravu, provádí výzkum v oboru, rozvíjí povolání a podporuje mezinárodní spolupráci v odborném vzdělávání.

Ústav sídlí na několika místech: v Lausanne, v Luganu (viz foto), v Oltenu, v Zollikofenu u Bernu a v Curychu.

SFIVET poskytuje služby v těchto oblastech OVP:

- Základní vzdělávání pedagogických pracovníků;
- Další vzdělávání pedagogických pracovníků;
- Výzkum a vývoj v oblasti odborného vzdělávání;
- Středisko pro vývoj povolání.

Sekce základního vzdělávání poskytuje přípravu učitelům, kteří pracují v profesních školách a ve vyšších odborných školách na plný nebo částečný úvazek, i dalším odborníkům z oblasti OVP. Na podzim roku 2007 byl zahájen program magisterský program poskytující absolventům vysokých škol možnost získat akademickou kvalifikaci v oblasti OVP.

Sekce dalšího vzdělávání nabízí kurzy dalšího vzdělávání ke zvyšování kvalifikace odborníků v OVP; umožňuje organizacím OVP rozvíjet své aktivity; poskytuje manažerům v OVP pokročilé vzdělávání ke zvyšování kvalifikace; a podporuje kvalitu a inovace ve švýcarském systému OVP.

Sekce výzkumu a vývoje zkoumá základní a další OVP a vytváří pro ně základy. Zvláště provádí evaluace a hodnocení dopadu různých opatření nebo koncepce měření kompetencí, které slouží jako základ pro další rozvoj OVP.

Středisko pro vývoj povolání poskytuje profesním organizacím pomoc při vytváření a zavádění programů OVP. Tyto služby zahrnují: analýzu a vývoj povolání; popis kompetencí vyžadovaných při vykonávání příslušné profesní činnosti a stanovení cílů, struktury, délky trvání a kvalifikační požadavků pro programy.

SFIVET vykonává různé úkoly a výzkumné činnosti v zastoupení federálního Úřadu pro vzdělávání, výzkum a inovace (*Office for Professional Education and Technology* – OPET).

SFIVET funguje jako styčná plocha mezi odvětvovými asociacemi, profesními organizacemi a 26 kantony (se stovkami profesních škol a středních odborných škol). Jako celostátní ústav má pro tyto partnery důležitou roli, protože funguje jako centrální kontaktní bod ve všech záležitostech, které se vztahují k rozvíjeným pro-

jektům a ke vzdělávání a dalšímu odbornému vzdělávání odborníků v oblasti OVP.

SFIVET používá princip „vytváření lepší praxe prostřednictvím praxe“, čímž jsou odborné praxe stále obohacovány neustálou zpětnou vazbou mezi odborníky v OVP v dané oblasti.

SFIVET má regionální kampusy ve všech třech jazykových regionech Švýcarska (francouzském, italském, německém) a vykonává své poslání jako jediný ústav v zemi.

SFIVET dříve: SPIVE

SFIVET se vyvinul z předcházejícího Švýcarského pedagogického ústavu pro odborné vzdělávání (*Swiss Pedagogical Institute for Vocational Education* – SPIVE). SPIVE byl založen v Zollikofenu v roce 1972. Druhý kampus byl otevřen v Lausanne v roce 1975 pro francouzsky mluvící region Švýcarska a třetí v Luganu v roce 1991 pro italsky mluvící region.

Mandát SPIVE pokrýval vzdělávání a další vzdělávání odborných učitelů v oblasti obchodu a průmyslu, zejména učitelů na plný nebo částečný úvazek odpovídajících za vyučování a/nebo manažerské, poradenské nebo meditační aktivity.

Dále se ústav zabýval realizací projektů ve výzkumu a vývoji v oblasti OVP a publikováním studií a odborných zpráv.

V roce 2001 rozšířil federální Úřad pro vzdělávání, výzkum a inovace (OPET) mandát SPIVE tak, aby zahrnoval i vzdělávání učitelů v komerční oblasti a přípravu zkoušejících pro kvalifikační zkoušky v OVP.

V lednu 2007 se SPIVE změnil na SFIVET. Tato změna vyplynula ze dvou dalekosáhlých reforem švýcarského vzdělávacího systému:

- Vzdělávání učitelů bylo zvýšeno terciární úroveň;
- Systém OVP byl restrukturalizován.

V důsledku těchto dvou změn a nových úkolů a kompetencí byla struktura a organizace ústavu pozměněna a vzdělávání bylo rozšířeno tak, aby kurzy pokrývaly celé Švýcarsko.

AK

Pramen:

SFIVET

<http://www.sfivet.swiss/>

<http://www.sfivet.swiss/portrait>

Finské školy neruší předmětové vyučování

Zprávy o tom, že Finsko zrušilo vyučování jednotlivých předmětů, se nedávno staly tématem diskuze v mezinárodním tisku. Předmětové vyučování se však neruší, i když nové klíčové kurikulum pro základní vzdělávání přineslo v srpnu 2016 některé změny.

Předměty společné pro všechny žáky v základním vzdělávání jsou stanoveny zákonem o základním vzdělávání a alokace vyučovacích hodin mezi jednotlivými školními předměty je předepsána nařízením vlády. Poskytovatelé vzdělávání však mají velkou míru svobody při realizaci celostátně stanovených cílů po dobu delší než dvacet let. Mohou vyvíjet své vlastní inovativní metody, které se tak bezpochyby budou v jednotlivých správních celcích lišit.

Nové klíčové kurikulum pro základní vzdělávání, které bylo zavedeno do škol v srpnu 2016, obsahuje některé změny, jež mohly vyvolat falešný závěr o opuštění oddělených školních předmětů. V reakci na výzvy budoucnosti je třeba se zaměřit na přenositelné (generické) kompetence a pracovat napříč školními

předměty. Je kladen důraz na spolupracující praxi ve třídě, při níž žáci mohou pracovat simultánně s několika učiteli v obdobích reálných projektových studií (*phenomenon-based project studies*).

Žáci by se měli každoročně podílet alespoň na jednom takovém multidisciplinárním učebním modulu. Tyto moduly jsou navrhovány a realizovány lokálně. Klíčové kurikulum také uvádí, že žáci by se měli podílet na plánování.

AK

Pramen:

Subject teaching in Finnish schools is not being abolished.

http://www.oph.fi/english/current_issues/101/0/subject_teaching_in_finnish_schools_is_not_being_abolished

Předčasné odchody ze vzdělávání

Druhý svazek publikace Cedefopu věnované předčasnému opouštění vzdělávání poskytuje přehled opatření pro zabránění předčasným odchodům ze vzdělávání a/nebo pro navrácení mladých lidí zpět do vzdělávání a odborné přípravy.

Předčasný odchod ze vzdělávání a přípravy (*Early leaving from education and training – ELET*) je na úrovni EU chápán jako nedokončení středního vzdělávání nebo nezískání kvalifikace

či vysvědčení o absolvování školy. Může vést k začarovanému kruhu nezaměstnanosti, sociálního vylučování a chudoby s náklady pro jednotlivce i společnost, které zahrnují sníženou úroveň ekonomické aktivity, vyšší nezaměstnanost, horší zdravotní výsledky a požadavky na státní systémy sociálního zabezpečení.

Cíl EU snížit podíl mladých lidí ve věku 18–24 let předčasně opouštějících školu pod 10 % byl poprvé stanoven jako součást Lisabonské strategie a měl být zachován jako jeden z hlavních cílů strategie Evropa 2020. Studie Cedefopu se zaměřuje na to, jak může odborné vzdělávání a příprava (OVP) přispět ke snížení ELET. Je publikována ve dvou svazcích.

První z nich se snaží lépe porozumět závažnosti předčasných odchodů z OVP (*Early leaving from vocational education and training – ELVET*).

Druhý svazek čerpá ze zkoumání 337 evropských iniciativ, které měly za úkol snížit míru předčasných odchodů prostřednictvím OVP. Jeho úkolem je podporovat politické a rozhodovací činitele v EU při lepším shromažďování dat a monitorování a ve vyvíjení opatření na posílení OVP při potlačování a zamezování ELET.

Na míru střížené odpovědi na individuální potřeby

Strategie a opatření proti předčasným odchodům ze vzdělávání a přípravy mají větší naději na úspěch, pokud berou v úvahu různé faktory, které je mohou ovlivnit a jsou stříženy na míru specifickým profilům mladých lidí ohrožených předčasným odchodem ze vzdělávání.

Neexistuje jen jediný plán na účinný zásah proti ELET – podrobnosti úspěšných intervencí se liší podle cílových skupin a uspořádání. Studie analyzuje 44 úspěšných opatření na potlačování předčasných odchodů prostřednic-

tívím OVP a odvozuje z toho lekce pro návrh postupu, realizaci a evaluaci. U některých mladých lidí, u nichž hrozí předčasný odchod ze vzdělávání, mohou jen malé změny rozhodnout o jejich setrvání ve vzdělávání.

Profily mladých lidí, kteří nepokračují ve vzdělávání, se liší. Někteří jsou v obtížné osobní situaci, která je vede

k předčasnému opuštění školy, jiní se podobají těm, kteří obvykle ve vzdělávání setrvávají. Ve studii je popsáno šest profilů žáků, kteří předčasně opouštějí školu, a těch, kteří jsou předčasným odchodem ohroženi. Tyto profily ilustrují, jak se mohou rozdílné rizikové faktory vzájemně ovlivňovat a vést k předčasnému opuštění školy.

Tabulka 1. Profily žáků předčasně opouštějících školu a těch, kterým ELET hrozí

	Žáci* unikající ze systému	Nejsou radikálně odlišní od ostatních žáků. Jejich školní výkon je průměrný nebo podprůměrný a mají nízké aspirace na budoucí vzdělávání. Vzdělávání není jejich hlavním zájmem – potřebují motivaci a povzbuzení pro zvýšení svých aspirací.
	Žáci konfrontující systém	Jsou stále ještě ve vzdělávání, ale s vysokou mírou absentérství, malým zájmem o vzdělávání a mezerami v základních dovednostech, které jim překáží v dalším pokroku. Potřebují kombinaci motivačních činností a nápravného vzdělávání.
	Žáci neangažovaní kvůli potížím s adaptací po přechodu	Začínají ztrácet kontakt v průběhu přechodu z jednoho vzdělávacího proudu do druhého. Nejsou schopni se přizpůsobit novému pracovnímu rytmu, nevědí, co od programu očekávat a neumějí se zapojit do skupiny. Mají-li se plně angažovat v programu, potřebují podporu.
	Žáci neangažovaní proto, že nemohou najít umístění podle vlastní volby	K tomu obvykle může dojít kvůli nedostatku míst v učňovství nebo v určitém programu, kvůli chybějícím informacím a poradenství nebo kvůli kombinaci nereálných očekávání a nedostatečné připravenosti k práci. Měli by být přeorientováni na vhodnější vzdělávací cestu, např. do překlenovacího programu.
	Žáci, kteří musí odejít ze vzdělávání kvůli pečovatelským, rodičovským nebo pracovním povinnostem	Mají zájem o vzdělávání, ale potřebují zdroj příjmu nebo mají jiné povinnosti. Chápu význam vzdělávání, ale vnější okolnosti jim znemožňují zapsat se do školy (např. nedostupná péče o děti). Potřebují řešení, které by jim umožnilo kombinovat práci a vzdělávání, možná s podporou sociálních služeb.
	Žáci, u nichž se kombinuje více znevýhodnění, třeba zdravotní a psychosociální problémy	Skončí odchodem ze vzdělávání z různých důvodů. Potřebují komplexní podporu, v níž vzdělávání tvoří pouze jednu část.

*Termín žák je v textu používán jako obecné označení (v originále learner)

Jednotlivé profily ukazují různou míru neangažovanosti a různé druhy obtížných úkolů. Odborníci, kteří navrhuji opatření proti předčasným odchodům ze vzdělávání, musí brát v úvahu specifické charakteristiky svých cílových skupin a podle toho volit vhodné akce. Tento přístup také vyžaduje, aby političtí činitelé zdokonalili a zaměřili své reakce na tento vývoj.

Prevence předčasných odchodů

Prevence předčasných odchodů nevyžaduje rozsáhlá a nákladná opatření nebo vytvoření nových struktur a programů – relativně jednoduché úpravy provedené poskytovateli OVP mohou hodně pomoci u těch, kdo ještě nejsou výrazně neangažovaní. To může mít pozitivní vliv na mladé lidi, kteří stále chodí do školy, ale ukazují známky neangažovanosti nebo se potýkají s problémy.

Zhruba třetina analyzovaných úspěšných postupů používá relativně jednoduché a „citlivé“ aktivity v kontextu existujících vzdělávacích systémů a institucí. Tyto akce mohou být považovány za základní rysy kvalitního vzdělávání všeobecně, protože nejsou specificky zaměřené na prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání.

Intervence a kompenzace

Silně neangažovaní mladí lidé potřebují dodatečnou podporu, aby zvládli další těžké úkoly ve svém životě a aby se zvýšil jejich zájem o vzdělávání.

Intervenční opatření se zaměřují na rizikové faktory, které mohou mít negativní vliv na motivaci a přání mladých lidí dokončit studium, a obvykle je zavádí poskytovatel vzdělávání. Rozdíl mezi prevencí a intervencí bývá marginální. Kompenzační opatření se snaží integrovat žáky předčasně opouštějící školu zpět do vzdělávání.

Ve srovnání s prevencí jsou kompenzační opatření náročnější na návrh a realizaci. Cílová skupina je silně neangažovaná a mezery, které je třeba doplnit, jsou širší. Zařadit ty, kdo předčasně opustili školu, do programů, které mají stejné charakteristiky jako ty, z nichž odešli, těžko povede k úspěchu – žáci potřebují změnu prostředí a jiný pedagogický přístup i vzdělávací projekt. **AK**

Pramen: Leaving education early: putting vocational education and training centre stage. Volume II: evaluating policy impact. <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/5558>

Memorování, nebo učení s porozuměním? Vhodná je kombinace více přístupů

Mají se žáci při učení matematiky spoléhat hlavně na svoji paměť, nebo se naopak snažit problémům porozumět do hloubky a hledat různé cesty k jejich řešení? Studie OECD porovnává různé strategie učení a prezentuje jejich přednosti i nevýhody.

Učení začíná dávno předtím, než jdou děti poprvé do školy, a pokračuje i v dospělosti. Odehrává se v rodině, sousedství i izolovaně. A především, děje se ve třídě. Školy jsou místem, kde žáci nejsilněji zažívají radost a frustraci, jež přicházejí spolu s učením, a kde se mnoho z nich, většinou neúmyslně, učí, jak se učit. Ačkoli většina vzdělávacích systémů se zaměřuje spíše na to, co se žáci učí, než na to, jak se učí, většina studentů si rozvíjí konkrétní strategie učení, aby mohla plnit zadané úkoly a připravovat se na zkoušky.

Strategie učení – tedy myšlenky a kroky, které žáci používají k plnění učebních úkolů, mají jako nedílná součást učebního procesu přímý vliv na studijní výsledky a tudíž i na každodenní život žáků. Kromě tohoto bezprostředního vlivu, mohou mít strategie učení pro žáky také dlouhodobé následky. Například rutinní učení může být užitečné v určitých školních prostředích, ale spoléhání se pouze na tuto strategii může žáky vážně penalizovat v jejich vzdělávacích cestách nebo v řadě pracovních situací, v nichž prosté ukládání a reprodukování informací nemusí pro vykonávání práce stačit. Nedostatek hlubokého, kritického, kreativního a flexibilního myšlení se dříve nebo později stává problémem, zvláště v inovativních společnostech, v nichž stoupá poptávka po nerutinních dovednostech. Vzhledem k tomu, jak důležité je „naučit se učit“ pro studijní výsledky a další životní situace, a k tomu, že většina vzdělávacích politik aspiruje na utváření procesu učení, nebylo by rozumné, ponechat přístupy žáků k učení zcela náhodě.

Tři základní strategie učení

Strategie učení jsou definovány jako „myšlenky a kroky, jež žáci používají k dokončení úkolů“ (Chamot et al., 2004) a „chování a myšlenky, v nichž se žák angažuje a které jsou určeny k ovlivnění žákova procesu kódování“ (Weinstein a Mayer, 1983). OECD definuje strategie učení jako kognitivní a metakognitivní procesy využívané studenty, když se chtějí naučit něco nového (OECD, 2010). Příklady strategií učení zahrnují nácvik, mechanické učení, sumarizaci, parafrázování, objasňování, vytváření spojení, hledání nových řešení, induktivní/deduktivní uvažování, kritické myšlení, organizaci/třídění materiálu a myšlení o učení

samotném (OECD, 2010). V PISA jsou hlavní strategie, které žáci používají k učení matematiky, seskupeny do tří obecných přístupů: memorování, strategie rozpracování a kontrolní strategie.

Memorování lze definovat jako úplné naučení se něčeho, co je možné si později znovu vybavit nebo zopakovat. Aktivita memorování zahrnuje nácvik, rutinní cvičení, procvičování a opakování. Tento přístup je spojován s pojmy, jako je mechanické učení, znalosti bez porozumění, učení „po povrchu“ a rutinní úkoly. Hlavním účelem strategií memorování je upevňování znalostí, posilování rutin a schopnost vybavit si informace později.

Žáci, kteří používají strategie rozpracování, vědomě vytvářejí spojení mezi úkoly, předchozími znalostmi a zkušenostmi z reálného života. Strategie rozpracování zahrnuje používání analogií, příkladů a pojmových map, brainstorming a hledání alternativních cest k nalezení řešení. Tento přístup je spojován s pojmy, jako je uvažování, tzv. hluboké učení (*deep learning*), celostní učení, vnitřní motivace, kritické myšlení, kreativita a nerutinní úkoly. Hlavním účelem strategií rozpracování je pochopení nových informací; sekundárním cílem je uchovávat si tyto informace v dlouhodobém horizontu.

Ve třetím přístupu žáci „kontrolují“ své učení nastavením jasných cílů a sledováním pokroku v jejich dosahování. Kontrolní strategie obsahují sumarizaci informací, objasnění pojmů, uspořádání materiálu, plánování studijního času, kontrolu / sledování / vyhodnocení pokroku, rozpoznání relevantních informací a jejich reflexi ve strategiích učení. Tento přístup je spojován s pojmy, jako je efektivita, strategické učení, *time management*, samoregulace a metakognitivní povědomí. Hlavním účelem kontrolních strategií je řídit proces učení a zefektivnit jej.

Žáci se liší v tom, jak intenzivně tyto typy strategií učení používají. Někomu vyhovují určité strategie, jiní si mohou osvojit různé strategie podle očekávání učitelů, vlastní motivace, typu úlohy a z obecnějšího hlediska i podle vzdělávacího prostředí. Studenti také mohou dávat konkrétním učebním strategiím různou váhu, když jsou postaveni před nové informace – podle toho,

v jaké fázi učebního procesu se nacházejí: rozpoznávání, pochopení, zapamatování si nebo vybavování. Jak ovšem uvádí Centrum pro výzkum vzdělávání (*Centre for Research on Learning*), žádná jednotlivá strategie nepředstavuje „všelék“.

Co víme o efektivitě strategií učení

Tradicionalisté a konstruktivisté mezi sebou vedou spory mimo jiné o to, jakou roli by v učení mělo hrát memorování. Polemika je zřejmá dokonce ve způsobu, jakým je memorování definováno. Někteří konstruktivisté zdůrazňují, že učení se nazpaměť představuje záměrný čin, jenž s sebou nese učení izolovaných faktů oddělených od jejich významu. Někteří tradicionalisté vnímají memorování, procvičování a opakování jako metody, jejichž prostřednictvím si studenti mohou lépe upevnit význam základních pojmů. Mezi nimi jsou ti, kteří rozlišují mezi „dobrým memorováním“, jako je učení s porozuměním a opakovací učení (vybavení si již pochopených informací), a „špatným memorováním“, jako je mechanické učení nazpaměť a rutinní učení.

Cvičení dělá mistra ...

Využití memorování jako učební strategie při výuce matematiky má nepochybně několik potenciálních výhod, zejména když nejde jen o mechanické učení nazpaměť. Memorování může položit základy pro koncepční myšlení – když se studentům poskytne dostatek konkrétních faktů, o nichž mohou uvažovat. Opakovací učení také může zmírnit úzkost žáků z matematiky – mnohými vnímané jako nejnáročnější školní předmět – zredukováním matematiky na soubor jednoduchých faktů, pravidel a postupů, které lze zvládnout lineárním učním. A co je nejdůležitější, rozsáhlé využití opakování může vést k matematické „automatické“, urychlení základních aritmetických výpočtů a uvolnění času pro hlubší matematické uvažování.

Výzkum neurovědy týkající se učení ukázal, že opakování matematických úloh může posílit nervové dráhy v mozku, zlepšit vybavování správných informací a snížit požadavky na pracovní paměť. Například naučení se násobilky nazpaměť tedy může pomoci při řešení náročnějších matematických úkolů snížením kognitivního zatížení či duševního úsilí žáků. Stručně řečeno, pokud si žáci zapamatují základní matematická fakta, pravidla a postupy a posléze si je dokážou vybavit, opakovací učení a memorování jim může pomoci řešit matematické úlohy efektivněji, a to dokonce i ty nejsložitější. Tyto výhody mohou vysvětlovat, proč v některých vzdělávacích systémech, zvláště ve východní Asii, hodně lidí věří, že memorování je kompatibilní s kreativitou, porozuměním a hlubokým přístupem

k učení matematiky, a proč je popisováno jako „odrazový můstek učení“.

Memorování je nicméně u mnoha pedagogů neoblíbené. Negativní pohled na memorování se vztahuje i na související aktivity a pojmy včetně rutinního učení, nácviku, procvičování, opakování, rutinních cvičení a „povrchového“ učení. Navíc se týká i žáků, kteří se při učení matematiky spoléhají na svoji paměť a vyvíjejí malé úsilí k pochopení hlavních principů toho, co se učí (tj. „povrchové“ učení).

Někteří odpůrci memorování uznávají, že tato strategie může zvýšit rychlost a přesnost výpočtů; trvají ale na tom, že žáci v tomto procesu nezískávají žádné koncepční myšlení, což může vést k tomu, že zůstanou na nižší úrovni matematického porozumění. Absence „smyslu pro čísla“, který lze definovat jako „intuici, jež nám pomáhá porozumět smyslu čísel a matematiky“, znamená, že pro žáky bude těžké vytvořit si spojení mezi různými matematickými pojmy a zkušeností reálného života, což může vážně brzdit jejich schopnost kreativního a kritického myšlení.

„Automatika“ může vést také ke ztrátě matematické intuice, kontroly nad procesem učení a radosti z matematiky. Zároveň může dát žákům mylný dojem, že matematické problémy lze vyřešit použitím jednoduchých operací a postupů, navíc v několika málo minutách. Tato omezení vycházejí najevo, když jsou žáci konfrontováni s nerutinními problémy, jako jsou například úlohy obsahující irelevantní informace, úlohy s více než jedním řešením/interpretací nebo úkoly vyžadující rozhodování a komunikační dovednosti.

... ale cílem by mělo být pochopení

Vzhledem k rychlosti změn ve společnosti by tvorba důkladných znalostí měla být upřednostněna před pouhou reprodukcí faktů. Mnoho pedagogů proto podporuje odklon od memorování a doporučuje místo toho využívat strategie rozpracování. Vytváření spojení mezi novými pojmy a předchozími znalostmi a zkušenostmi vede žáky k pochopení problémů a současně rozvíjí jejich smysl pro čísla. Hledání různých cest k nalezení řešení matematických úloh, i když je žáci objeví díky společnému úsilí, může rozvíjet kritické myšlení.

Strategie rozpracování nejenže zlepšují chápání, ale mohou také zlepšit dlouhodobé uchování informací. Připojení významu a struktury k jednotlivým částem informací totiž může vést k efektivnějšímu zapamatování. Už jen proto, že mozek, jak se zdá, odolává „ukládání nesmyslných vzorů“. To je právě myšlenka některých mnemotechnik, jež spojují nesouvisející části informací tak, aby se daly snáze zapamatovat. Strategie

rozpracování zároveň mohou vytvořit vhodné „psychologické klima“ pro učení tím, že matematiku promění ze souboru jednoduchých faktů, pravidel a postupů ve smysluplnější a poutavější předmět. Studenti ostatně potřebují dávku vzrušení, aby se učili efektivně.

I když byla diskuse orámována jako dichotomie mezi memorováním a porozuměním, skutečné otázky zní kdy, jak a do jaké míry by se jednotlivé strategie měly při učení matematiky využívat. Zatímco se zdá, že někteří účastníci debaty souhlasí s tím, že drilu by mělo předcházet – nebo po něm následovat – porozumění, jiní tvrdí, že nácvik funguje nejlépe poté, co se pojem pochopí a umístí do kontextu. Memorování může být vhodné v raných fázích vývoje dítěte, kdy neznalost určitých informací může bránit procesu učení, nebo když doplňuje další učební strategie při rozvíjení kreativity a kritického myšlení.

Kontrolní strategie, jež zahrnují stanovení jasných cílů, sledování pokroku a identifikaci důležitých podkladů při studiu matematiky, mají své vlastní nevyho-

dy. Žáci, kteří kontrolují své učení, mají zajisté dobré předpoklady k tomu, aby si vhodně rozdělili svůj čas a energii a učili se efektivně. Příliš velká kontrola učebního procesu a kladení přílišného důrazu na efektivitu mohou naopak potlačit plný rozvoj chápání, kreativity a kritického myšlení žáků a také jejich schopnost uchovávat si informace v průběhu času. Tyto nedostatky mohou být odhaleny pouze tehdy, když se žáci pokoušejí vyřešit velmi komplexní a zcela neznámé problémy, ale přesto mohou mít nepříznivé účinky na jejich sebevědomí a zájem o matematiku.

Přeložila Alena Nová

Pramen:

Echazarra, A., et al. (2016), "How teachers teach and students learn: Successful strategies for school", OECD Education Working Papers, No. 130, OECD Publishing, Paris.

http://www.oecd-ilibrary.org/education/how-teachers-teach-and-students-learn_5jm29kpt0xxx-en

Pedagogické a profesní poradenství v Dánsku

Pedagogické a profesní poradenství se zaměřuje především na mladé lidi do 25 let, také však poskytuje služby dospělým, kteří chtějí vstoupit na vysokou školu

Existují čtyři druhy poradenských středisek:

- Poradenská střediska pro mládež zajišťují poradenství při přechodu z nižší střední školy do vzdělávání mládeže a seznamují mladé lidi, kteří neukončili středoškolské vzdělávání nebo profesní přípravu s poradenskými nabídkami.
 - Střediska pro vzdělávání dospělých a další profesní přípravu (VEU-centre) nabízejí poradenství vztahující se k řadě vzdělávacích programů pro dospělé, včetně kurzů na nižší a vyšší středoškolské úrovni a vzdělávání pro trh práce ve vysoce specializovaných kurzech profesní přípravy (*Arbejdsmarkedsuddannelser* – AMU).
 - e-Poradenství je tu pro každého, kdo hledá informace o vzdělávání a zaměstnání.
 - Regionální poradenská střediska poskytují poradenství při přechodu ze středoškolského do vysokoškolského vzdělávání (od roku 2011 v rámci Ministerstva vědy, inovací a vysokého školství).
- Ministerstvo školství také spravuje celostátní poradenský portál *UddannelsesGuiden*: www.ug.dk.

Ten poskytuje informace o:

- možnostech vzdělávání a profesní přípravy na všech úrovních;

- povoláních a profesích;
- podmínkách a statistických údajích trhu práce;
- studijních programech v angličtině na dánských vysokých školách a univerzitách.

Dále jsou poskytovány elektronické nástroje plánování kariéry a sekce obsahující elektronickou službu informující o novinkách, čtvrtletní zpravodaj a různé zdroje zaměřené na poradenské pracovníky.

e-Poradenství (*eVejledning*)

e-Poradenství bylo zahájeno v lednu 2011 a poskytuje individuální a personální poradenství všem občanům prostřednictvím různých komunikačních kanálů: Chatu, telefonu, SMS, e-mailu, Facebooku.

e-Poradenství je pro každého, kdo hledá informace o vzdělávání a zaměstnání a může také uživatele odkázat na jiné poradenské nástroje (www.ug.dk) a instituce pro další poradenství. e-Poradenství se především zaměřuje na mladé lidi a jejich rodiče, poskytuje snadný přístup k nezávislým informacím a motivuje k dalšímu hledání a ke správné volbě.

AK

Pramen: *About educational and vocational guidance*
<http://eng.uvm.dk/Education/Educational-and-vocational-guidance>

Co nového v časopisech

Bref du Céreq CALMAND, Julien, ROUAUD, Pascale et SULZER Emmanuel. Séjours à l'étranger en cours d'études, une plus-value sur l'insertion en France ? [<i>Je studijní nebo pracovní pobyt v zahraničí v průběhu studia plusem pro vstup na trh práce ve Francii?</i>] Céreq Bref, n°348 (2016), 4 p. Mezinárodní mobilita v průběhu studia je všeobecně považována za trumf v okamžiku vstupu na trh práce. Mladí lidé, kteří odešli do zahraničí během posledních ročníků studia, mají mnohem příznivější podmínky pro nalezení zaměstnání ve Francii. Tato zjevná výhoda je však ve skutečnosti spojena se zařízením, ve kterém studovali, a s jejich sociálním původem.	VIGNALE, Mélanie. Mobilités interrégionales de jeunes diplômés du supérieur : qui forme pour qui ? [<i>Meziregionální mobilita mladých vysokoškoláků: kdo vzdělává pro koho?</i>] Céreq Bref, n°347 (2016), 4 p. Studie meziregionální mobility mladých vysokoškoláků odhalila schémata cirkulace lišící se podle úrovně výstupu. Pro absolventy dlouhého cyklu vysokoškolského studia zaujímá hlavní místo Île-de-France, udržující si velkou většinu mladých lidí, které vzdělává, a přitahuje také velký počet mladých lidí vzdělávaných jinde. To neplatí u vysokoškoláků krátkého odborného nebo profesního cyklu, kteří méně často přecházejí z jedné školy na druhou a méně se polarizují.
Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis LÜFFE, Anna. Berufsbezogene Sprachförderung im Rahmen des ESF-BAMF-Programms – Ausrichtung und Trends. [<i>Jazyková podpora vztahující se k povolání v rámci programu ESF-BAMF – zaměření a trendy.</i>] BWP, Jg. 45, Nr. 6 (2016), S. 4–5. Kurzy němčiny vztahující se k profesi, které pořádá ESF-BAMF (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge – Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky) jsou jedním z prvků v kontextu podpůrných opatření pro integraci do učňovství a zaměstnání. V příspěvku jsou uvedeny počty kurzů podle zaměření a struktury účastníků v prvním a druhém podpůrném kurzu, probíhajícím od roku 2015. Do listopadové rubriky Co nového v časopisech se vloudila chyba, nebylo tam uvedeno číslo časopisu: JVET, Vol. 68, no. 3 (2016). Omlouváme se, už se to opravdu nikdy nestane!	ZIEGLER, Birgit Sprachliche Anforderungen im Beruf – Ein Ansatz zur Systematisierung. [<i>Jazykové požadavky v povolání – náběh k systematizaci.</i>] BWP, Jg. 45, Nr. 6 (2016), S. 9–13. Vztah mezi jazykem a povoláním je možné analyzovat ze dvou hledisek. Z jednoho hlediska je jazyk prostředníkem k získání profesních kompetencí, z druhého hlediska je každodenní odborná činnost bez jazyka nemyslitelná. Na začátku příspěvku jsou obě hlediska v krátkosti vysvětlena. Vychází se z posledně jmenované odborné činnosti, potom šetření pokračuje, jazykové požadavky na primární jazykové požadavky se zřetelem k odbornosti jsou systematizovány. Jako další faktor bude posuzován organizační kontext, ve kterém se odborná činnost odehrává. Cílem je vytvoření systematiky jazykových požadavků, která bude sloužit jako reference pro vypracování vědeckého stanoviska a plánování příštích výzkumných plánů, ale také pro kurikulární a didaktické rozhodování.
Sokolowsky, Celia. Sprachen lernen per App? [<i>Učit se mluvit přes mobilní zařízení?</i>] BWP, Jg. 45, Nr. 6 (2016), S. 28–29. Program jazykové podpory vztahující se k profesi, který vypracovala spolková vláda, klade důraz na intenzivní nasazení digitálních učebních prostředků při vyučování i mimo vyučování. Toho se dá dosáhnout nejen na základě postupné digitalizace všech životních a pracovních oblastí, ale také vyučováním v rámci 300 vyučovacích jednotek. V příspěvku se uvádí, jaké požadavky musí digitální mobilní učební media splňovat, aby se jejich prostřednictvím mohli žáci učit, jak sami, tak při vyučovací hodině ve třídě.	Mayerl, Martin. Berufsmatura: Lehre mit Reifeprüfung. [<i>Profesní maturita: učení se zkouškou dospělosti.</i>] BWP, Jg. 45, Nr. 6 (2016), S. 54–55. Profesní maturita je rakouská cesta ke zvýšení propustnosti mezi duální přípravou učňů a vysokoškolským vzděláváním. <i>Berufsmatura</i> představuje v Rakousku inovaci ve vzdělávací politice. Učni v průběhu profesní přípravy získají tzv. profesní zkoušku dospělosti, která je opravňuje ke vstupu na vysokou školu. Příspěvek popisuje stanovené cíle, strukturu a organizaci programů, které fungují od roku 2008, a jsou akceptovány učni i podniky. Die Matura je rakouský výraz, Němci používají termín das Abitur.

Nové knihy v knihovně

LHOTKOVÁ, Irena, ŠNÝDROVÁ, Ivana, TURECKIOVÁ, Michaela.

Sebeřízení vedoucího pracovníka ve školství. 1. vyd.

Praha : Wolters Kluwer, 2013. 96 s. (Řízení školy)

ISBN 978-80-7478-349-4

Sg. 8349

Existuje pochopitelně velké množství dalších způsobů, jak „chránit své ego“, včetně tří typických reakcí na zátěžovou situaci, které jsou známé jako 3U: útok, únik, ustrnutí.

CEDEFOP.

Application of learning outcomes approaches across Europe a comparative study Cedefop. [Používání metod výsledků učení v Evropě. Srovnávací studie.]

Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2016. 199 s. (Cedefop reference series ; No 105)

ISBN 978-92-896-2213-4

Sg. 8349

Viz též Zpravodaj 10/2016, s. 3-5.

ŘEZÁČ, Jan.

Web ostrý jako břitva. 2. vyd.

Brno : House of Řezáč, 2016. 211 s.

ISBN 978-80-270-0644-1 Sg. 8350

Expertní zpětná vazba je zcela zásadní pro eliminaci pocitu, že vaše návrhy jsou dokonalé. Vaši klienti vám dají zpětnou vazbu z pohledu svého byznysu, ale v případě grafického designu to bude skoro vždy jen líbí/nelíbí. Zkušený webdesigner vám zdůvodní, proč je něco špatně, a pomůže vám se zlepšením nejen výsledku, ale i vašeho vlastního procesu. Např. tím, že položí správné otázky typu: „Proč to tam je?“ Samozřejmě to znamená, že se nejdříve dostane do kontextu projektu, protože cílem zpětné vazby je zvýšit pravděpodobnost, že web bude mít očekávané přínosy, nikoliv pohonit ego.

ŠKODOVÁ, Svatava a CVEJNOVÁ, Jitka.

Připravte se s námi na zkoušku z českého jazyka pro trvalý pobyt nový formát testu A1. 1. vyd.

Praha : Národní ústav pro vzdělávání, 2016. 125 s. : 1 CD.

ISBN 978-80-7481-159-3

Sg. 8351

CUDDYOVÁ, Amy.

Tady a teď. Jak si věřit, když na tom opravdu záleží. 1. vyd.

Praha : Paseka, 2016. 335 s.

Název originálu: *Presence: Bringing Your Boldest Self to Your Biggest Challenges.* ISBN 978-80-7432-764-3

Sg. 8352

Pocit moci dokonce mění naše vnímání emocí, které se objevují, když se ocitneme pod tlakem. Lidé oplývající velkou sebedůvěrou – tedy v podstatě ti, kteří si připadají silní a mocní – mají za to, že kompetitivní úzkost jejich výkonnost nesnižuje, ale naopak zvyšuje. Hovoří také o vyšší spokojenosti se svým výkonem. Naproti tomu lidé, kteří přiznávají nízkou sebedůvěru, mají pocit, že kompetitivní úzkost jejich výkony snižuje.

KADLEC, Miroslav.

Tvorba jednotek výsledků učení ECVET na základě standardů profesních kvalifikací v NSK. Pracovní návrh 8.

Praha : NÚV, 2016. 16 s. (Propojování NSK a ECVET)

Sg. 8354

MARÈS, Antoine.

Edvard Beneš – drama mezi Hitlerem a Stalinem. 1. vyd.

Praha : Argo, 2016. 372 s.

Název originálu: *Edvard Beneš de la gloire à l'abîme*

První rozsáhlý životopis druhého československého prezidenta.

ISBN 978-80-257-1895-7

Sg. 8353

Proč se Beneš ocitl v čele vlády, když v době úpadku sociální demokracie v této funkci všichni očekávali Antonína Švehlu, hlavu silné agrární strany a jednoho z mála skutečných státníků československé první republiky? Švehlovo ustoupení se dá vysvětlit nejen tím, že ho srdeční potíže přinutily jet se léčit k Jaderskému moři, nýbrž i jeho obezřetností. V momentálně politicky nejisté době Benešovi připadla role pohodlné pojistky, která může vybuchnout, aniž se poškodí Pětka, která se stáhla stranou pouze takticky, jak ukázalo vytvoření pětistranných komisí, které měly dohlížet na situaci. Záměr přidělit Benešovi političtější funkci není nijak nový: Masaryk již v červnu 1919 zamýšlel nahradit svým nejbližším spolupracovníkem Kramáře, který ho zklamal.

Znovuobjevené knihy

TOBOLKA, Zdeněk.

Politické dějiny československého národa od r. 1848 až do dnešní doby. Díl III, 1879–1914. část 2. / 1891–1914.

Praha : Československý Kompas, 1936. 634 s. Sg. 10000

V Čechách se vědělo všeobecně, že Badeni chce učiniti něco rozhodného v jazykové otázce. Badeni od provedení volební opravy veřejně připravoval tomuto svému předsevzetí půdu.

HÁLA, Bohuslav.

Technika mluveného projevu s hlediska fonetiky. 1. vyd.

Praha : SPN, 1958. 181 s.

Sg. 14743

V češtině je přízvuk důležitou pomůckou sluchového analysování souvislých hláskových řad, a to tím, že naznačuje (signalisuje) začátek slova. Podobnou výhodnou situaci mají všechny jazyky s přízvukem na první slabice (z jazyků sousedních na př. maďarština a lužická srbština)...

BERNAL, John Desmond

Věda v dějinách I. 1. vyd.

Praha : Státní nakladatelství politické literatury, 1960. 509 s.

Název originálu: *Science in History*

Sg. 14835

Když se v 16. století cena palivového dříví zvýšila, nacházelo se pro uhlí stále víc a víc použití a jeho cena prudce stoupla. Roční doprava uhlí z Newcastleu vzrostla během 70 let od roku 1564 do roku 1634 čtrnáctkrát...

Zajímavé internetové adresy

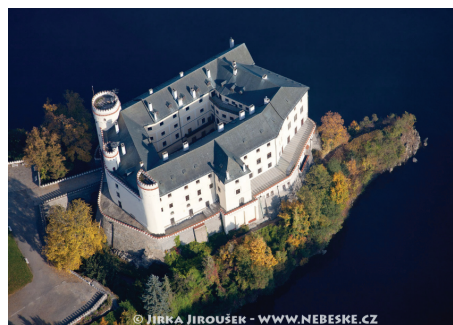
Malta se ujímá předsednictví EU

Součástí loga maltského předsednictví je tato veselá hvězdička, která možná odkazuje i na kompas, protože Malta je ostrov. Zakončuje trio předsednictví EU, které zahájilo Nizozemsko, pokračovalo Slovensko, a to nyní předává pomyslné žezlo Maltě. Maltské informační středisko pro uznávání kvalifikací (*Malta Qualifications Recognition Information Centre*) najdete na stránce <https://ncfhe.gov.mt>, která je relativně nová (ve Zpravodaji 5/2004, s. 7 byla jiná). O ukončování středního vzdělávání na Maltě jsme psali ve Zpravodaji 10/2009, s. 10. Malta je malá, ale krásná ↓ <http://www.eu2017.mt/en/Pages/home.aspx>

Nebeské výlety

Za dlouhých zimních večerů se můžete vypravit na virtuální výlet po České republice. Na webové stránce si můžete zvolit, a co se chcete dívat. Nabízejí se Střední Čechy, Jižní Čechy, Ústecký kraj, Morava, hory, Brdy a okolí, města a vesnice, panoramata, vodní toky, hrady a zámky...

Na ukázkou jsme vybrali z vodních toků Vltavu, kde je i podzemně vybarvený zámek Orlík.

<http://www.nebeske.cz/>

Pražské věže

Podobně si můžete prohlédnout třeba i pražské věže. Jsou zabírané z takových úhlů, že je někdy těžké poznat, o kterou věž se jedná.

<http://www.virtualtravel.cz/>

Praha stověžatá

Pražské věže si můžete prohlédnout i na webové stránce hlavního města. Portál byl oficiálně spuštěn v květnu 2008.

Poznáte, který kostel je na obrázku? Můžete to zkoumat během vánočních prázdnin.

<http://stovezata.praha.eu/>